

KOHTUOTSUS

EESTI VABARIIGI NIMEL

Kohus	Tallinna Ringkonnakohtus
Kohtukoosseis	Eesistuja Monika Laatsit, liikmed Maret Altnurme ja Virgo Saarmets
Otsuse tegemise aeg ja koht	31. mai 2018, Tallinn
Haldusasja number	3-17-796
Haldusasi	OÜ KEKKILÄ EESTI kaebus Lääne-Nigula Vallavolikogu 13. märtsi 2017. a otsuse nr 12 resolutsiooni punkti 1 ja Lääne-Nigula Vallavolikogu 13. märtsi 2017. a otsuse nr 13 õigusvastasuse tuvastamiseks ning Lääne-Nigula Vallavolikogu kohustamiseks
Menetlusosalised	Kaebaja – OÜ KEKKILÄ EESTI, esindaja advokaat Robert Suir Vastustaja – Lääne-Nigula vald, esindajad Mikk Lõhmus, Siim Vahtsus ja Merilyn Mannov Kaasatud haldusorgan – Keskkonnaamet, esindaja Lüüli Junti
Vaidlustatud kohtulahend	Tallinna Halduskohtu 13. oktoobri 2017. a otsus
Menetluse alus ringkonnakohtus	OÜ KEKKILÄ EESTI apellatsioonkaebus
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

- Rahuldada OÜ KEKKILÄ EESTI apellatsioonkaebus.**
- Tühistada Tallinna Halduskohtu 13. oktoobri 2017. a otsus haldusasjas nr 3-17-796 ja teha uus otsus, millega rahuldada OÜ KEKKILÄ EESTI kaebus ning**
 - tuvastada Lääne-Nigula Vallavolikogu 13. märtsi 2017. a otsuse nr 12 resolutsiooni punkti 1 ja Lääne-Nigula Vallavolikogu 13. märtsi 2017. a otsuse nr 13 õigusvastasus;**
 - kohustada Lääne-Nigula Vallavolikogu otsustama uuesti arvamuse andmine Keskkonnaameti korralduste eelnõude kohta, mis puudutavad OÜ KEKKILÄ EESTI taotlusi kaevandamisloa muutmiseks Niibi turbatootmisalal ja uue kaevandamisloa väljastamiseks Niibi II turbatootmisalal.**
- Mõista Lääne-Nigula vallalt välja 4015 eurot OÜ KEKKILÄ EESTI esimese ja teise astme menetluskulude katteks. Ülejäänud menetluskulud jätta menetlusosaliste endi kanda.**

EDASIKAEBAMISE KORD

Otsuse peale võib Riigikohtule esitada kassatsioonkaebuse 30 päeva jooksul otsuse avalikult teatavakstegemisest arvates, s.o hiljemalt 02.07.2018, välja arvatud HKMS § 212 lg 1 teises lauses sätestatud juhul (HKMS § 212 lg 1).

Vastuseks esitatud kassatsioonkaebusele võib teine menetlusosaline esitada vastukassatsioonkaebuse 14 päeva jooksul kassatsioonkaebuse vastukassatsioonkaebuse esitajale kättetoimetamisest arvates või ülejäänud kassatsioonitähataja jooksul, kui see on pikem kui 14 päeva (HKMS § 215 lg 3).

Kui kassaator soovib asja arutamist kohtuistungil, tuleb seda kassatsioonkaebuses märkida, vastasel korral eeldatakse, et ta on nõus asja lahendamiseks kirjalikus menetluses (HKMS § 213 lg 1 p 5). Sõltumata kohtuistungil soovi märkimisest võib Riigikohus kassatsioonkaebuse läbi vaadata kirjalikus menetluses, kui ta ei pea istungi korraldamist vajalikuks (HKMS § 223 lg 1).

Kui menetlusosaline soovib kassatsioonkaebuse esitamiseks saada menetlusabi, tuleb tal Riigikohtule esitada vastavasisuline taotlus. Menetlusabi taotluse esitamine ei peata menetlustähtaja kulgemist (HKMS § 116 lg 5) ning kassatsioonitähataja järgimiseks peab menetlusabi taotleja tegema tähtaja kestel ka menetlustoimingu, mille tegemiseks ta menetlusabi taotleb, eelkõige esitama kassatsioonkaebuse (HKMS § 116 lg 6).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Niibi raba asub Lääne maakonnas Lääne-Nigula vallas. OÜ-1 KEKKILÄ EESTI on Niibi maardlas kaevandamisloa LMKL-005 Niibi turbatootmisalal ja LMKL-003 Niibi III turbatootmisalal.

2. OÜ KEKKILÄ EESTI esitas Keskkonnaametile kaevandamisloa LMKL-005 muutmise taotluse, millega soovis vähendada tootmist Niibi turbatootmisalal, ning taotluse Niibi II turbatootmisalal maavara kaevandamiseks. Keskkonnaamet valmistas ette kaks eelnõu seisuga 30.01.2017, olles valmis pikendama kaevandamisloa LMKL-005 30 aasta võrra ja andma kaevandamisloa kehtivusajaga 35 aastat Niibi II turbatootmisalal. Keskkonnaamet nägi mõlema otsuse eelnõus ette täiendavate keskkonnatingimuste kehtestamist, mis lähtusid Niibi II turbatootmisala loamenetluses läbi viidud keskkonnamõjude hindamise (KMH) aruandest ja Niibi turbatootmisala loamenetluse käigus koostatud KMH eelhinnangust.

3. Lääne-Nigula Vallavolikogu ei nõustunud **13.03.2017 otsuse nr 12** resolutsiooni p-s 1 kaevandamisloa LMKL-005 muutmise ja **13.03.2017 otsuses nr 13** kaevandamisloa andmisega Niibi II turbatootmisalal.

Otsuste põhjenduste kohaselt on Niibi turbatootmisala naabruses asuvates küldes probleemiks puhas joogivesi ja kohati on vesi joogikõlbmatu suure raskesti laguneva orgaanilise aine sisalduse tõttu. Senistes turbatootja poolt läbi viidud uuringutes on jõutud järeldusele, et turbatootmise mõju põhjaveele on kaudne ja väike ning turbatootmine ainuüksi ei mõjuta tarbevee kvaliteeti piirkonna külade kaevudes, kuid põhjavee reostuse põhjust ei ole suudetud neis uuringutes kuidagi seletada. Probleemile lahenduse leidmiseks tuleb lähtuda ettevaatusprintsipiist ning teha täiendav hüdromeoloogiline uuring, mille käigus selgitatakse välja piirkonna hüdromeoloogilised tingimused ja karstist tulenevad eripärad, põhjavee toitumis- ja äravoolutingimused ning põhjavee režiimi ja kvaliteeti mõjutavad tegurid, samuti dokumenteeritakse külade veevarustuse olukord. Kui uuringu tulemused näitavad, et peamine joogivee kvaliteedi halvenemise põhjus on ikkagi turba kaevandamine, siis tekitab kaevandusala laiendamine suuremat keskkonnakahju.

4. OÜ KEKKILÄ EESTI palub Tallinna Halduskohtule esitatud **kaebuses** tuvastada Lääne-Nigula Vallavolikogu 13.03.2017 otsuse nr 12 resolutsiooni p 1 ja 13.03.2017 otsuse nr 13 õigusvastasus ning kohustada Lääne-Nigula Vallavolikogu uuesti otsustama nõusolekute andmist OÜ KEKKILÄ EESTI kaevandamislubade taotlustele.

Väide, et turbakaevandamine rikub kohalike elanike joogivett, on tõendamata. Kohalikud elanikud elavad soises ja rabases piirkonnas ning vee kehv kvaliteet ei ole seotud turbatootmisega – seda kinnitab KMH aruanne ja mitmed uuringud. Kui elanikel oleksid Lääne-Eesti põhjavee eripära arvestavad (piisavalt sügavad) kaevud, oleks vee hea kvaliteet tagatud.

Maapõueseaduse (MaaPS) eesmärk on maavara säästlik ja otstarbekas kasutamine, rakendades võimalike keskkonnanahäiringute vähendamise meetmeid võimalikult suures ulatuses. Seadusest ei tulene õigust täielikult vältida võimalikke keskkonnanahäiringuid. KMH aruande kohaselt on kaebaja tegevuse mõju vee kvaliteedile minimaalne ning turbatootmine Niibi II alal on isegi soovitatav, arvestades säästvat arengut. Vastustaja ei ole kaalunud nõusoleku andmise pooltargumente ja on jätnud tähelepanuta nõusoleku andmata jätmisega kaasnevad negatiivsed mõjud tööhõivele ja ettevõtlusele. Nõusoleku andmata jätmine ei ole eesmärgi – vältida keskkonnanahäiringuid – täitmiseks sobiv ega vajalik vahend. KMH aruande ja Keskkonnaameti 30.01.2017 eelnõude kohaselt ei paranda turba tootmisest loobumine otsustavalt pinnavee ja põhjavee kvaliteeti. Turba kaevandamine Niibi ja Niibi II avatud maardlatest oleks otstarbekas ning täidaks MaaPS eesmärgi paremini kui kaevandamise alustamata jätmine.

Vastustaja mõistab ettevaatusprintsipi valesti. Kaebaja on täitnud oma keskkonnanahäire kohustusi: teadvustanud võimalikke keskkonnanahäiringuid, otsinud koostööd kohalike elanikega, maksnud kinni sõltumatute ekspertide keskkonnamõju hindamist ning ehitanud turbatootmise ettevõtet selliselt, et vähendada negatiivset mõju keskkonnale võimalikult suures ulatuses. On selgusetu, milliseid ettevaatusmeetmeid vastustaja veel ootab. Kui KMH aruandes on leitud, et turbatootmise mõju pinna- ja põhjavee kvaliteedile on kaudne ja väike, on ebaoproportsionaalne nõuda uute uuringute läbiviimist. Põhjavee reostuse põhjus peitub mujal kui turbatootmises ning see, et vastustajale ei ole tegelik põhjus selge, on kõrvaline asjaolu, mida ei tohi võtta otsuse tegemise aluseks. Kaebaja ei pea kohalike elanike huve vähetähtsaks ja on teinud ettepanekuid, millega on olnud nõus osaliselt kinni maksmata probleemsete puurkaevude puhastamise ning uute kaevude rajamise, et tagada kohalikele elanikele parem joogivesi. Vastustaja ei ole neid ettepanekuid vastu võtnud.

Vastustaja keeldumine on üllatav, sest turbatootmine on Niibi rabas toimunud aastakümneid, samuti on tehtud hüdrogeoloogilisi uuringuid. Kaebaja võimekus täita keskkonnanõudeid ei ole vähenenud. Vastustaja ei ole arvestanud eelnõudes määratud keskkonnanõudeid ning on otsinud nõusoleku andmisest keeldumiseks keskkonnanõuetest eraldiseisvaid ja asjakohatuid põhjusi.

5. Lääne-Nigula vald palub jätta kaebus rahuldamata.

Vastustaja lähtus asjaolust, et pole tehtud piisavaid ja usaldusväärseid uuringuid, tõendamaks kaevandamistegevuse täpset mõju ja selle ulatust kohalike elanike joogi- ja tarbeveele. Mõjude piisava väljaselgitamise järel võib kaevandamistegevus teatud tingimustel olla võimalik.

Kaevandamistegevusel on mõju piirkonna kaevude vee kvaliteedile. Pole usutatav, et kaevandamisega alustamine 2000. aastate alguses ning vee kvaliteediga seotud probleemide algus langesid kokku juhuslikult. KMH aruande kohaselt on Salajõe jõe (Salajõgi) karstialal, millel paikneb enamuse piirkonna külasid, põhjavesi maapinnalt lähtuva koormuse eest kaitsmata ja sõltub otseselt pinnavee keemilisest koostisest. KMH aruandes on järeldatud, et kaevandamine ei mõjuta kaevude veetaset (lk 53), ei avalda mõjusid survele veekihile pinnaseveekihi all (lk 74) ja kuivenduskraavid ei riku veepideme terviklikkust (lk 74). Kuigi aruandes on hinnatud mõju kaevude veetasemele, ei ole selles lähemalt hinnatud mõjusid vee

kvaliteedile. Samuti on vale aruande järelduste aluseks võetud eeldus, et kuivenduskraavid ei riku turbaaluse veepideme terviklikkust. Niibi III tootmisalal on näha mineraalpinnasesse ulatuvad väljakukraavid ja sügavale mineraalpinnasesse rajatud piirdekraav, millega on vähendatud veepideme paksust ning loodud tingimused rabavee liikumiseks põhjavele. Salajõe ja puurkaevude vee kvaliteedi ning puurkaevude filtreid ummistava sette uuringust tuleneb, et vee kvaliteedi halvenemise põhjuseks on karstilõheded liikuv sete. Samas pole uuringus kindlaks tehtud, millised tegevused ja millises ulatuses sette jt kaevuvee kvaliteeti halvendavate mõjutegurite olemasolu põhjustavad. Tehtud on vaid järelalus, et tegemist ei ole ainuüksi kaevandamistegevusest tulenevate mõjutustega. Seega ei ole kaevandamise mõjusid piirkonna kaevude vee kvaliteedile KMH aruandes ega muudes uuringutes otseselt ja piisava detailsusega uuritud.

Kohalike elanike huvi on kvaliteetse joogi- ja tarbevee kättesaadavus. Selle tagamiseks vajalike meetmete väljaselgitamine eeldab, et on selge ülevaade kaevandamise mõjudest põhjaveele ja kaevudele. Arendaja huvi on kaevandamise kiire alustamine ja selle läbiviimine võimalikult väikeste kuludega. Sellega on vastustaja arvestanud, kuid leidnud selle huvi olevat vähem kaaluka.

Vastustaja ei ole täielikult välistanud kaevandamistegevust Niibi ja Niibi II turbatootmisaladel, vaid lähtus keskkonnaseadustiku üldosa seaduse (KeÜS) §-st 11 tulenevast ettevaatuspõhimõttest, mille kohaselt tuleb keskkonnariskiga tegevuse mõjud juba enne selle lubamist välja selgitada. Seejärel on võimalik tegevusest tulenevaid keskkonnariske vähendada. Selle eesmärgi täitmiseks on täiendavate uuringute teostamise nõue sobiv meede. Kaevandamistegevuse täpsete mõjude teadasaamise järel saab planeerida ka sobivaid leevendusmeetmeid (nt uute puurkaevude rajamist). Puuduvad sama tõhusad alternatiivid, mis võimaldaksid kaevandamistegevuse mõju kohalike elanike kaevude vee kvaliteedile kindlaks teha ja neid ennetada või vähendada. Tegemist on erinevaid isikuid kõige vähem koormava meetmega. Tagantjärele võetavad meetmed ei oleks nii tõhusad. Tehtavate uuringutega kaasnedav võiv arendaja huvide riive on vähem oluline kui võimalik kohalike elanike huvide riive vastupidise otsuse tegemisel, sest puhta joogi- ja tarbevee tagamine enam kui 17 piirkonnas asuvale majapidamisele on olulisem kui täiendava uuringuga kaasnedav võiv aja- ja rahakulu. Arendajal ei ole tekkinud õiguspärast ootust, et vastustaja annab kaevandamistegevusele oma heakskiidu.

6. Keskkonnaamet ei võtnud seisukohta vaidlustatud otsuste õiguspärasuse kohta, kuid leidis, et kavandatava kaevandamistegevuse keskkonnamõju on minimaalne, kui järgida KMH käigus antud soovitusi ja leevendusmeetmeid, mis on lisatud ka 30.01.2017 eelnõudesse.

Põhjavee reostuse põhjus tuleb välja selgitada, kuid see ei ole Niibi ja Niibi II turbatootmisalade kaevandamisloa menetluste ülesanne. Ükski senistest uuringutest ei ole kinnitanud kahtlust, et kaevandamisel ärajuhitav vesi on põhjustanud piirkonna elanike kaevude vee reostuse. KMH käigus ei leitud, et turbatootmisala laiendamine mõjutaks keskkonda selliselt, et kaevandamisloa andmisest tuleks keelduda.

Keeldumise aluseks ei saa olla juba eelnevalt reostunud põhjavesi, millele kavandatav kaevandamistegevus mõju ei avalda. Karstilehtrite kaudu on juba aastakümneid maa-alusesse jõkke ujutatud setteid, taimejäänuseid jms ning juba 1984. aastal on viidatud karstiavadest põhjavele sattunud reostusele, mis ei ole seotud turbatootmisega. Lihtsustatult öeldes on kuivendusvee puhul tegemist vihmaveega, mis tuleb eelnõudesse lisatud täiendavate tingimuste kohaselt suunata settebasseinidesse ja puhastuslodust koosnevasse puhastussüsteemi. Puhastussüsteemist väljuva vee kvaliteedi jälgimiseks paigaldatakse automaatne seirejaam ning alles seejärel suunatakse vesi Salajõkke. KMH aruandes toodud meetmetega saavutatakse olukord, kus turbatootmisala kuivendusvesi ei erine piirkonna pinnavee kvaliteedist.

KMH on suunatud kavandatava tegevusega kaasneva mõju hindamisele. KMH annab soovitusel ja keskkonnalubades kehtestatavad eritingimused, mille järgimisel jääb saastekoormus kehtestatud normide piiresse. Uue loa andmise üle otsustamiseks koostatava KMH raames ei saa leida lahendust olemasolevatele probleemidele vastustaja territooriumil. Kuna kaebaja kavandab Niibi II tootmisalale senisest efektiivsema puhastussüsteemi rajamist, ei halvenda tegevuse lubamine praegust olukorda, kui täidetakse keskkonnalubadega antavaid nõudeid. Vastustaja ei ole tõendanud väidet, et joogivee probleemid said alguse 2000. aastate alguses, kui alustati töödega Niibi turbamaardlas. Joogivee kvaliteedi halvenemist ei ole veeanalüüside ega põhjaveeseirete alusel dokumenteeritud.

7. Tallinna Halduskohus jättis 13.10.2017 otsusega kaebuse rahuldamata ning mõistis kaebajalt vastustaja kasuks välja menetluskulu 1080 eurot.

Otsuseid nr 12 ja 13 tuleb vaadelda koos, sest nende põhjendused on sarnased. Sisuliselt on vastustaja teinud reservatsiooniga keeldumise nõusoleku andmisest, sest ei ole väljendanud lõplikku vastuseisu kaevandamislubade andmisele. Sellised otsused on käsitatavad keeldumisena MaaPS § 55 lg 2 p 1 mõttes ning sellel on MaaPS § 55 lg-s 4 sätestatud tagajärjed.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) § 6 lg 1 kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksuse (KOV) ülesanne korraldada veevarustust omavalitsuse territooriumil. Joogivee tagamine on seotud kohaliku kogukonna toimimisega. Kui joogivesi ei vasta mõnes valla majapidamises joogivee kvaliteedile esitatavatele nõuetele, on KOV-l tegutsemise kohustus. Seega on vastustaja nõusolekust andmisest keeldumisel realiseerinud KOV-le põhiseadusest (§ 154) ja teistest seadustest (KOKS, MaaPS) tulenevat pädevust.

KMH aruandes on leitud, et kavandatava tegevuse realiseerumine Niibi II turbatootmisalal on võimalik minimaalse keskkonnamõjuga ning hinnatud turbatootmise mõju tarbevee kvaliteedile väikeseks. Salajõe vahetus läheduses olevate kaevude joogiveenormidest kõrvalekallet on seletatud Salajõe vee ja rauarikka põhjavee sissetungiga puurkaevudesse (I kd, tl 153). Vastustaja ei ole siiski rikkunud kaalutusreegleid sellega, et on soovinud täiendava hüdroteoloogilise uuringu teostamist. On tõsi, et enamiku vee näitajate osas (nt fosfor, lämmastik) ei ole tuvastatud turba kaevandamise täheldatavat mõju pinnase- või põhjaveele ning seeläbi ümbruskonna kaevudele. Tõsi on ka see, et osa Salajõe ümbruse kaevude vee halba kvaliteeti tingivatest mõjuritest ei sõltu suure tõenäosusega kaevandamisest (nt vee kõrge rauasisaldus). Samas on uuringutes kajastatud kaevandamisele iseloomulike näitajate tavapärasest suuremat kontsentratsiooni pinna- ja põhjavees (ja kaevudes). Üheks selliseks näitajaks on PHT (keemiline hapnikutarve). KMH aruandes (I kd, tl 152) on leitud, et vastupidiselt kevad-sügisesele proovimisele eristub Niibi turbatootmisala kuivendusvee mõju Salajõe PHT sisaldusele suvise proovimise ajal. Samas on kõrge PHT sisaldus (kohati mitmeid kordi joogivee piirnorme ületav) probleemiks Salajõe piirkonna kaevudes.

AS Maves 2012. aasta uuringu kokkuvõttes on sedastatud, et turbatootmisel võib olla kaudne mõju Salajõe ja Vedra küla kaevude vee kvaliteedile looduslikust olukorrast mõnevõrra suurema koguse raskesti laguneva orgaanilise aine sattumise tõttu eesvooludesse ja nende kaudu põhjavette (II kd, tl 127). Samuti on tõdetud, et loodusliku raba kuivendamine suurendab orgaanilise aine rikka pinnavee sattumise võimalust põhjaveekihti. Samas ei ole turba tootmise osatähtsus uuringu kohaselt sedavõrd määrav, et seda oleks muude survetegurite (põllumajandustootmine, maakasutuse pikaajalised muutused, maakasutusest loobumine) hulgas võimalik täpselt välja tuua ning pole alust eeldada, et turba tootmisest loobumine pinnavee ja põhjavee kvaliteeti Salajõe külas otsustavalt parandaks (II kd, tl 128). Samuti on nimetatud uuringus välja toodud: „Mineraalmaaga võrreldes satub looduslikest ja kuivendatud rabadest veekogudesse rohkem raskesti lagunevat ainet. Kuivendatud rabast on sellise vee äravool pinnaveekogusse suurem kui looduslikest. Samuti satub osa sellest orgaanilise aine rikkast veest

karstialadel või põhjaveekihte avavates äravoolukraavides perioodiliselt põhjavette“ (II kd, tl 120). Seega on kaevandamise mõju pinnaseveele (võimalik, et ka põhjaveele) vähemalt suvel täheldatav. Kui kaevandaja juhib raba kuivendusveed pinnasevette (karstiaala iseärasuste tõttu võivad need jõuda põhjavette), mille PHT tase selle tõttu tõuseb ja orgaanilisest ainest küllastunud vesi jõuab ümbruskonna kaevudesse, on võimalik seos kaevandamise ja joogivee kvaliteedi vahel olemas. Seega on ainest täiendava uuringu tellimiseks piisavalt ning vastustaja seisukohad ei ole otsitud, vastuolulised või väärad. Seniste uuringute järelduste kohatine ebamäärane sõnastus ning osadele normist hälbivatele näitudele (nt PHT) vähese tähtsuse omistamine võib põhjendatult tekitada kahtlusi uuringutulemuste tõlgendamise objektiivsuses.

Kohalikud elanikud, kelle kaevuvesi on reostunud, ei pea leppima seletusega, et reostuse allikaid on keeruline välja selgitada ja eristada ning vee halva kvaliteedi tingib nende majapidamise asukoht (karstialal) või valesti rajatud kaevud. Eeldada tuleb kohalike inimeste ja vastustaja huvi vastavaid järeldusi täpsemalt kontrollida. Puhas joogivesi on eluliselt vajalik ja uute puurkaevude rajamine kulukas. Arvestades piirkonna hüdrogeoloogilisi tingimusi, võib uute kaevude rajamine täpsete mõjude välja selgitamiseta olla raha raiskav ning probleeme mittelahendav. Mõistetav on vastustaja soov mitte anda nõusolekut kaevandamislubadele enne, kui kaevude reostumise põhjuseid on igakülgset uuritud. Kaevandamise lubasid heaks kiites jääb vee kvaliteedi jätkuva halvenemise risk kohalike elanike ja vastustaja kanda. Olukorras, kus probleemid vee kvaliteediga on juba ilmnunud, ei ole alusetu eeldada, et täiendav kaevandamistegevus võib vee kvaliteeti veelgi halvendada. Õiguspärane on tugineda juba ilmnunud mõjudele keskkonnas. Vastustaja ei ole kohustatud olemasolevat olukorda kõrvale jätma ning hindama üksnes seda, mis saab tulevikus.

Hüdrogeoloogiliselt tundlikul alal täiendavate uuringute tegemine järgib ettevaatusprintsipi, iseäranis olukorras, kus varasema tegevuse käigus on keskkonnariskid realiseerunud (isegi, kui põhjuslik seos ei ole ühene). Uue uuringu tegemist ei saa pidada kaebaja suhtes ebaoproportsionaalseks. Uuringu tellimine ja täiendava kvaliteetse keskkonnateabe hankimine ei riku kaebaja õigusi. Kaebajat ei ole kohustatud uuringu eest maksma. Täiendava uuringu korraldamine on vajalik, kuna seniste uuringute järeldusi ei saa vastustada muul viisil kui läbi samaväärse teadusliku uuringu. Olukorras, kus KOV-1 oli kindel plaan uuringu teostamiseks, ei saanud vastustajalt eeldada kaevandamislubadega nõustumist seetõttu, et ta ei suutnud varem tehtud uuringute järeldusi lubade menetlemise ajal selgelt ümber lükata. Kaevandamine nõrgalt kaitstud põhjaveega alal (karsti piirkonnas) toob endaga paratamatult kaasa suuremaid keskkonnariske, mis tuleb eelnevalt maandada. Läbiviidud uuringute hulk ega senistes uuringutes kaebaja jaoks soodsate järelduste tegemine ei tekita viimasele õiguspärast ootust viivitusteta kaevandustegevusega alustada või sellega jätkata. Samuti ei tekita see KOV-le kohustust kaevandamisloa taotlused heaks kiita. Täiendava uuringu tellimine saab vastustaja huve riivata sel moel, et võimalik kaevandamistegevus viibib pisut rohkem kui aasta, eeldusel, et uus uuring kinnitab Niibi II KMH järeldusi. Kuna turba kaevandamine on pikaajaline tegevus, ei saa eeldada kaebajale märkimisväärse kahju tekkimist.

MENETLUSOSALISTE SEISUKOHAD APELLATSIOONIMENETLUSES

8. OÜ KEKKILÄ EESTI palub **apellatsioonkaebuses** tühistada halduskohtu otsus ja teha uus otsus, millega kaebus rahuldada. Apellant jääb varasemate seisukohtade juurde, rõhutades järgmist.

Kuigi vastustaja ei ole nõusoleku andmisest lõplikult keeldunud, oleks halduskohus pidanud arvestama vastustaja üldist negatiivset hoiakut ja eelarvamusi kaebaja kaevandamistegevusse. Kaebaja ei heida vastustajale ette soovi tellida oma kulul täiendavaid uuringuid, kuid see ei tohi seisata kaebaja suhtes läbiviidavat haldusmenetlust. Vastustaja läks nõusoleku andmisest

keeldumisega vastuollu MaaPS eesmärgiga, kaalus põhjendatud huve ebaõigesti, rikkus hea halduse tava ja õigusjärre ootuse põhimõtet ning rikkus proportsionaalsuse põhimõtet.

KMH aruande järgi on kaebaja kaevandamistegevusel minimaalne keskkonnamõju ning seda kinnitavad arvutused, mille kohaselt kandub Salajõe valgalalt karstilõhedesse aastas *ca* 118 tonni heljumit, sh turbatootmisaladelt *ca* 6 tonni. Seega puudub vajadus tellida täiendavad uuringuid ja seisata sellega haldusmenetlust. Kaebuses toodud õiguslike väidete asemel asus halduskohus kirjeldama PHT-ga seonduvat, mis on oma olemuselt ekspertide valdkond, mitte õiguslik küsimus, ning jõudis järeldusele, mida uuringud ei sisaldanud. Tegelikult ei saa PHT kõrgeenenud väärtust võtta üks-ühele kui kaevandamisele iseloomulikku näitajat. PHT iseloomustab orgaanilise aine hulka vees ja kuna Salajõgi voolab läbi soiste alade, on kõrgem PHT Salajões tavapärase. Turbatootmise juures suunatakse kuivendusvesi eesvoolu ja seetõttu on ka PHT väärtused vahetult kuivendusvee suubumisel Salajõkke veidi kõrgemad. Orgaanilise aine kandumine Salajõkke toimuks sellelt valgalalt ka looduslikult pindmise äravooluna ilma turbatootmiseta.

Vastustaja ja halduskohus mõistsid valesti ettevaatusprintsipi, sisustades seda sisuliselt kui vältimisprintsipi. See ei ole kooskõlas õiguskirjanduses avaldatud seisukohtade ja Riigikohtu praktikaga. Kaebaja on täitnud oma keskkonnavalaseid kohustusi ja jääb selgusetuks, milliseid ettevaatusabinõusid vastustaja temalt veel ootab. Vältimisprintsip käesolevas asjas ei kohaldu.

9. Lääne-Nigula vald palub jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja halduskohtu otsus muutmata, jäädes varasemate seisukohtade juurde ja rõhutades järgmist.

Asjaolu, et Salajõe valgalalt kandub karstilõhedesse aastas *ca* 118 tonni heljumit, sh turbatootmisaladelt *ca* 6 tonni, ei ole vaidluse lahendamiseks ainumäärav. Heljumi hulk ei ole ainus ega peamine turbatootmisest tulenev tarbevee kvaliteeti mõjuv tegur. KMH aruandest selgub, et kuivendusveega jõuab eesvoolu ja selle kaudu põhjavette ka soovetud lahustunud raskesti lagunev orgaaniline aine (vt AS Maves 2012. aasta uuring). Orgaanilise ainega reostunud kuivendusvesi kandub Salajõe veega kurisude kaudu põhjavette ning jõuab ka Salajõe küla kaevudesse ja allikatesse, halvendades sealse vee kvaliteeti. Salajõe vahetus läheduses asuvates kaevudes on PHT piirnormid mitmekordselt ületatud, kuid jõest kaugemal asuvates kaevudes jäävad enamasti joogiveele kehtestatud normide piiridesse. Orgaaniline aine satub Salajõkke peamiselt Niibi turbatootmisalalt. Lisaks ei saa aastas karstilõhedesse jõudvat *ca* 6 tonni heljumit pidada väikeseks või minimaalseks mõjuks. Senised uuringud ei kinnita samuti, et lisanduva heljumi mõju vee kvaliteedile on minimaalne. Asjakohatu on ka kõrvutada turbatootmisalalt pärinevat orgaanilist heljumit ja setet mujalt Salajõe valgalalt pärineva valdavalt mineraalse heljumi ja settega. KMH aruande järgi on Salajõgi heledaveeline ja vähese orgaanilise aine sisaldusega jõgi. Seega peab väljapoolt turbatootmisala pärinev heljum olema reeglina mitteorgaanilist päritolu, kuid turbatootmisalalt pärinev heljum orgaanilist päritolu, kuna heljum puutub kokku vaid orgaanilise ainega (turbaga) ja heljum saab vaid sellest pärineda. Turbatootmisaladelt pärinev heljum on biokeemiliselt ebastabiilne ja laguneb vees erinevateks põhjavee kvaliteeti rikkuvateks ühenditeks. Seega tulenevalt piirkonna hüdrogeoloogilistest tingimustest ja Salajõe eripäradest on lisandunud heljumil märgatav mõju Salajõe küla kaevude vee kvaliteedile.

Senised uuringud ei ole olnud piisavad, sest need ei selgita erinevate piirkonna põhjavee kvaliteeti mõjutavate tegevuste osakaalu reostuse tekkes, nende omavahelisi mõjusid ning probleemi lahendamiseks sobilikke tegevusi. Kui uuringud kinnitavad, et turbatootmise mõju on vähene, on nõusoleku andmine turbatootmise laiendamiseks põhimõtteliselt võimalik.

10. Keskkonnaamet jäi oma varasemate seisukohtade juurde.

RINGKONNAKOHTU PÕHJENDUSED

11. Apellatsioonkaebus on põhjendatud ja tuleb rahuldada järgmistel põhjustel.

12. Keskkonnaamet viib läbi haldusmenetlust kaebajale antud kaevandamisloa muutmiseks Niibi turbatootmisalal ja uue kaevandamisloa väljastamiseks Niibi II turbatootmisalal. Keskkonnaamet saatis loataotlused ja selle kohta tehtavate korralduste eelnõud seisuga 30.01.2017 arvamuse andmiseks Lääne-Nigula vallale, kes pidi esitama oma arvamuse kirjalikult kahe kuu jooksul eelnõude saamisest arvates (MaaPS § 49 lg 6). Lääne-Nigula Vallavolikogu keeldus 13.03.2017 otsustega nr 12 ja 13 kaevandamisloa muutmisele ja uue loa väljastamisele nõusoleku andmisest. KOV-i keelduv otsus on Keskkonnaametile kaevandamislubade andmise otsustamisel siduv (MaaPS § 55 lg 2 p 1, vt ka Riigikohtu 10.06.2010 määrus nr 3-3-1-38-10, p 17). Kaevandamislubade andmine on KOV-i nõusolekuta võimalik vaid juhul, kui Keskkonnaamet saab loa andmiseks nõusoleku Vabariigi Valitsuselt (MaaPS § 55 lg 4). Vabariigi Valitsus annab nõusoleku lähtuvalt kaalukatest üleriigilistest huvidest, kuid ei saa kohaliku omavalitsuse seisukohti ümber hinnata (MaaPS § 55 lg 4, Riigikohtu 10.06.2010 määrus nr 3-3-1-38-10, p 17). Sarnase menetluse nägi ette enne ka enne 01.01.2017 kehtinud MaaPS.

13. MaaPS ega muud seadused ei täpsusta, millistest kriteeriumitest lähtuvalt otsustab KOV kaevandamisloa taotlusele ja selle kohta tehtava korralduse eelnõule nõusoleku andmise. Kohtupraktikas on leitud, et sellise otsuse tegemisel teostab KOV oma põhiseaduslikku enesekorraldusõigust ning lähtub omavalitsusüksuse ja kohaliku kogukonna huvidest, kaaludes muu hulgas keskkonnanahoiualased ja sotsiaalseid argumente (vt Riigikohtu 11.11.2015 otsus nr 3-3-1-37-15, p 11; 30.09.2009 otsus nr 3-4-1-9-09). Kooskõlastuse andmisel on KOV-l lai kaalumisruum, millesse kohus saab sekkuda vaid juhul, kui haldusorgan on lähtunud lubamatutest, asjakohatutest või sobimatutest kaalutlustest, mille tõttu tekib kahtlus otsuse ratsionaalsuses (vt Riigikohtu otsus nr 3-3-1-37-15, p 20). See tähendab, et ka taolise menetlustoimingu sisu õiguspärasuse hindamisel tuleb lähtuda haldusaktiga sarnastest õiguspärasuse eeldustest, sh proportsionaalsus ja kaalutusvigade puudumine (nt Riigikohtu 24.04.2014 otsus nr 3-3-1-15-14, p 19). Seejuures tuleb küll arvestada, et menetlustoimingu põhjendused ei pea tingimata vastama haldusakti põhjendustele esitatavatele nõuetele, kuid need peavad siiski olema küllaldased tõhusa kaebeõiguse tagamiseks ning piisavalt selged (vt Riigikohtu 03.03.2015 otsus nr 3-3-1-82-14, p 20).

14. Vastustaja keeldus nõusoleku andmisest kogukonna huvidest lähtuvalt, kuid sisuliselt keskkonnakaitselistel kaalutlustel (pinna- ja põhjavee ning selle kaudu kohalike elanike joogivee puhtuse tagamine). Ringkonnakohus leiab, et kuna kaevandamisloa andmine, sh sellega seotud keskkonnakaitselised kaalutlused kuuluvad Keskkonnaameti pädevusse (MaaPS § 48), pidi vastustaja arvestama Keskkonnaameti otsuste eelnõudes väljendatud seisukohaga, et täiendavate keskkonnakaitseliste tingimuste seadmise korral võib kaevandamist keskkonna seisukohast lubada. Sellise järelduse eiramiseks pidanuks vastustaja ära näitama Keskkonnaameti järelduste olulised puudused (vrd Riigikohtu 18.10.2016 otsus nr 3-3-1-31-16, p 23).

15. Vastustaja peab KMH aruannet puudulikuks, sest sellest ei selgu erinevate põhjavee kvaliteeti mõjutavate tegurite osakaalu joogivee reostuse tekkes, nende vastastikkuseid mõjutusi ja probleemide lahendamiseks sobivaid tegevusi.

16. KMH aruandest (I kd, tl 56–94) selgub, et kavandatava Niibi II turbatootmisala kuivendusvee võimalikuks eesvooluks on Salajõgi. Salajõe karstiaala elanike kaevude vesi sõltub otseselt Salajõe vee kvaliteedist. Salajõe vee kvaliteeti omakorda mõjutab terve rida tegureid: põllumajandustootmine (sh vedelsõnniku kasutamine), turba tootmine, maakasutuse pikaajalised

muutused, koprapaisud ning eesvoolude maaparanduslikust hooldamisest loobumine väljaspool põllumajandusmaad.

17. KMH aruandes ega selles viidatud uuringutes ei ole turba tootmist vee kvaliteedi peamise mõjutajana eraldi välja toodud. Uuringutes on siiski mõõndud turba tootmise kaudset mõju Salajõe ümbruse kaevude vee kvaliteedile looduslikust olukorrast mõnevõrra suurema koguse raskesti laguneva orgaanilise aine sattumise tõttu eesvooludesse ja nende kaudu põhjavette (AS Maves 2012. a uuring, II kd, tl 117–131). Samas on KMH aruandes arvesse võetud, et Niibi II turbatootmisalalt pärinevad kuivendusveed juhitakse läbi loduala, mis vähendab kuivendusvees olevate ühendite sisaldust ning tagab kuivendusveele kvaliteedi, mis ei erine looduslikust soo või raba veest. Niibi II turbatootmisala pindala moodustab *ca* 2% Salajõe valgala pindalast. Uuringute kohaselt muutuvad soomuldadega kaetud aladelt leostuvate toiteainete kontsentratsiooni näitajad eesvooluks olevatele pinnaveesüsteemidele oluliseks alates 20% soomuldadega kaetud alade osakaalust vaadeldaval vooluvee valgala. Seetõttu on hinnatud Niibi turbatootmisala mõju Salajõe väikeseks (lk 52–53). Lisaks märgitakse, et kuivendusvete koormus Salajõe on praegusel hetkel suurim võimalik, kuna puhastuslodu on veel rajamata, kuid jõkke jõuavad juba taotletava Niibi II turbatootmisala eelkuivendusveed (lk 64). KMH aruande koondhinnangus on leitud, et kavandatava tegevuse realiseerumine Niibi II turbatootmisalal on võimalik minimaalse keskkonnamõjuga, kui järgida hindamisel antud soovitusi ja leevendusmeetmeid (lk 75). Kuna KMH aruandes hinnati ka Niibi ja Niibi II turbatootmisalade kumulatiivset mõju (lk 68), laieneb see hinnang ka Niibi turbatootmisalale.

18. Ringkonnakohus nõustub Keskkonnaametiga, et KMH ei ole eraldiseisev menetlus, millega tuleks uurida ja lahendada kõikvõimalikke keskkonnaprobleeme. KMH leiab aset konkreetse keskkonnavalga menetluse raames ning on suunatud loataotluse lahendamiseks vajaliku teabe kogumisele (Riigikohtu 15.10.2013 otsus nr 3-3-1-35-13, p 22; vt ka KMH läbiviimise ajal kehtinud keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) § 2). Seega ei olnud praeguses kaevandamislubade menetluses läbiviidava KMH ülesanne selgitada välja kõiki joogivee reostuse põhjusi vastustaja territooriumil ning pakkuda probleemile kompleksseid lahendusi, vaid eeskätt hinnata Niibi II turbatootmisala rajamise ja töötamisega kaasnevat võimalikku keskkonnamõju, sh mõju põhja- ja joogiveele, ning sellega seotud keskkonnameetmeid (vt KMH aruande lk 11). Seega on vastustaja nõusoleku andmisest keeldumisel viidanud muu hulgas sellistele puudustele KMH aruandes, millele vastuse leidmine ei olnudki selle KMH ülesandeks.

19. Ringkonnakohus märgib veel, et vastustajal ja kohalikel elanikel oli KMH programmi avalikustamise järel võimalik esitada selle kohta ettepanekuid, vastuväiteid ja küsimusi ning saada neile vastuseid, samuti esitada arvamus KMH aruande kohta (KeHJS §-d 16 ja 21). Seega oli vastustajal võimalik teha ettepanekuid ka KMH aruandes käsitletavate teemade kohta. Mis puudutab konkreetsemalt turba tootmise mõju Salajõe piirkonna kaevudele, siis seda on täpsemalt selgitatud muu hulgas AS Maves 2012. a uuringus (Niibi turbamaardla kuivendusvee mõju uuring Salajõe ja Riguldi jõgede ning neid ümbritsevate kaevude kvaliteedile; II kd, tl 117–131) ja OÜ Inseneribüroo STEIGER 2013. a uuringus (Salajõe vee kvaliteet, puurkaevude vee kvaliteet ja puurkaevude filtreid ummistava sette uuring; II kd, tl 132–167). Seejuures telliti viimati nimetatud uuring Salajõe piirkonna elanike ettepanekul, arvestades KMH aruande arutelu käigus tekkinud täiendavaid küsimusi, ning uuringu eesmärk pandi paika vastustaja osalusel (vt uuringu lk 4).

20. Vastustaja seadis vaidlustatud otsustes kahtluse alla KMH aruande järelduse, et turbatootmise mõju Salajõe piirkonna elanike joogiveele on kaudne ja väike. KMH aruandes ja Keskkonnaameti 30.01.2017 eelnõudes ei ole aga väidetud, et turbatootmisel puudub keskkonnamõju (sh mõju põhjaveele), vaid seda, et kavandatud kaevandamistegevuse

realiseerumine on võimalik minimaalse keskkonnamõjuga, kui järgida KMH aruandes välja toodud leevendusmeetmeid. Sellega on Keskkonnaamet eelnõudes lähtunud MaaPS § 55 lg-st 1 ja KeÜS § 52 lg 1 p-st 6, mille kohaselt tuleb keskkonnaloa andmisest keelduda vaid siis, kui tegevusega kaasneb keskkonnoaht, mida ei ole võimalik vältida, välja arvatud juhul, kui huvi keskkonnaloa andmiseks on ülekaalukas ja tegevusel puudub mõistlik alternatiiv ning on võetud ohu vähendamise meetmed.

21. KMH aruandes nähti turbakaevandamise ala laiendamiseega kaasnevate mõjude leevendamiseks ette 10 keskkonnanõuet, mida Keskkonnaamet on 30.01.2017 eelnõudes (väikeste täpsustustega) arvestanud. Muu hulgas seati eelnõudes mitmeid tingimusi põhjavee kaitseks: a) turbatootmisala kuivendusveed tuleb suunata (settebasseinidest, puhastuslodust ja pumplast koosnevasse) puhastussüsteemi ning puhastuslodust väljuva vee kvaliteedi jälgimiseks tuleb Keskkonnaametiga kooskõlastatult paigaldada automaatne seirejaam enne suubumist eesvoolu (Salajõkke); b) vee erikasutusloa taotluse osana tuleb esitada (settebasseinidest, puhastuslodust ja pumplast koosneva) puhastussüsteemi projekt; c) seiret tuleb läbi viia kaks korda aastas (sh oli loetletud seirataavad näitajad ja nende nõutavad piirväärtused); d) eesvoolu juhitava vee kasutamise tingimused ja veeseire nõuded täpsustab Keskkonnaamet vee erikasutusloaga. Ringkonnakohus märgib, et kaebaja loataotlustest ja Keskkonnaameti 30.01.2017 eelnõudest selgub, et seni kasutas kaebaja Niibi turbatootmisalal süsteemi, kus kuivenduskraavidega risti olevate kogujakraavide kaudu suunatakse kuivendusvesi esmalt korrastatud alal paiknevasse settebasseini ja seejärel eesvoolu ehk Salajõkke. Taotletavate lubade alusel kaevandamiseks on aga kaebajal plaanis lisaks settebasseinidele rajada lodupuhastussüsteem, mis tagaks settebasseiniga võrreldes kuivendusvee parema puhastamise heljumist (vt ka KMH aruande lk 32–33). KMH aruandes vajalikuks peetud tingimustele lisas Keskkonnaamet 30.01.2017 eelnõudes veel ühe: tarbevee kvaliteedi tagamiseks tuleb vastavalt vajadusele, kuid vähemalt kord aastas, puhastada kaks kaevu Salajõe külas, kooskõlastades selle valla ja kaevude omanikega. Vastustaja ei ole täiendavate keskkonnatingimuste kehtestamisega oma arvamuse kujundamisel üldse arvestanud ega ka omalt poolt täiendavaid või asjakohasemaid keskkonnatingimusi seadnud.

22. Vastustaja poolt kohtumenetluses esitatud täiendavate kaalutluste kohaselt on vajadus tagada kohalikele elanikele puhas joogivesi olulisem kui kaebaja huvi asuda kiirelt ja lisakuludeta kaevandama. Vastustaja avaldas arvamust, et teoreetiliselt võib ta pärast joogivee kvaliteedi uuringu valmimist anda nõusoleku kaevandamistegevuse laiendamiseks Niibi turbatootmisalal. Samas on vastustaja 13.03.2017 otsused nr 12 ja 13 Keskkonnaametile siduvad ja kaevandamislubade andmine on neid otsuseid arvestades võimalik vaid Vabariigi Valitsuse nõusolekul lähtuvalt kaalukatest üleriigilistest huvidest (MaaPS § 55 lg 2 p 1 ja lg 4). Kaevandamisloa andmine tuleb otsustada aasta jooksul nõuetekohase taotluse saamisest, v.a juhul, kui ilmnevad asjaolud, mis ei võimalda loa andmise otsustamist selle tähtaja jooksul (MaaPS § 52). MaaPS ega KeÜS ei pane Keskkonnaametile kohustust küsida KOV-lt samas loamenetluses korduvalt arvamust. Seega, kuigi vastustaja otsuseid võib esmapilgul käsitada n-ö reservatsiooniga keeldumisena, on faktiliselt vastustaja oma otsustega kaebajale kaevandamislubade andmise tõkestanud või vähemalt pannud kaebaja määratletama ajaks (vastustaja tellitud täiendava uuringu valmimiseni ja sellest lähtuvate edasiste seisukohtade selgumiseni) ebakindlasse seisu, seda enam, et uuel kooskõlastamisel nõusoleku andmist peab vastustaja vaid „teoreetiliselt võimalikuks“. MaaPS § 49 lg 6 lähtub aga eeldusest, et KOV peaks kujundama oma lõpliku seisukoha kahe kuu jooksul.

23. Ringkonnakohus märgib veel, et arvamuse andmine keskkonnaloa menetluses ei piira KOV-i õigust esitada edasise menetluse käigus täiendavaid seisukohti (KeÜS § 43 lg 2). Kui keskkonnaluba on juba antud, ja selle järel selgub, et keskkonnaloaga lubatud tegevusega

kaasneb keskkonnaoht või muutub keskkonnariski suurus, on võimalik keskkonnaloo tingimusi muuta või see kehtetuks tunnistada (KeÜS §-d 59 ja 62).

24. Eelneva põhjal rahuldab ringkonnakohus OÜ KEKKILÄ EESTI apellatsioonkaebuse, tuvastab Lääne-Nigula Vallavolikogu 13.03.2017 otsuse nr 12 resolutsiooni p 1 ja otsuse nr 13 õigusvastasuse ning kohustab vastustajat uuesti otsustama nõusoleku andmist kaebaja kaevandamisloa taotluste ja Keskkonnaameti ettevalmistatud eelnõude kohta seisuga 30.01.2017.

25. HKMS § 108 lg 1 järgi kannab menetluskulud pool, kelle kahjuks otsus tehti. HKMS § 109 lg 1 kohaselt tuleb menetluskulude väljamõistmiseks esitada kohtule menetluskulude nimekiri ja kuludokumendid. HKMS § 109 lg 6 alusel mõistab kohus välja üksnes vajalikud ja põhjendatud menetluskulud. HKMS § 109 lg 4 sätestab, et kui kõrgema astme kohus muudab alama astme kohtu lahendit või teeb lahendi asja uueks arutamiseks saatmata, muudab ta menetluskulude jaotust.

Kaebaja poolt halduskohtus kantud menetluskulud olid riigilõiv 15 eurot ja kulud õigusabile 8625 eurot ilma käibemaksuta, kokku 8640 eurot (II kd, tl 13–22). Õigusabi osutati kokku ca 58 tundi. Ringkonnakohus leiab, et tegemist on keskmisest veidi mahukama haldusasjaga, seda eeskätt KMH aruannet ning selles viidatud uuringute mahtu arvestades. Samas on kaebaja korranud mitmes menetluskuludokumentis samu seisukohti ning kui jätta kõrvale spetsiifilisemad küsimused sellest, milliseid järeldusi KMH aruandest ja uuringutest teha, vaieldi halduskohtus eeskätt haldusmenetluse ja keskkonnaõiguse üldiste põhimõtete üle. Eelnevat arvestades on õigusabile kulutatud aeg ülepaistatud. Ringkonnakohus loeb kaebaja esimese astme vajalikuks ja põhjendatud menetluskuludeks 4000 eurot ilma käibemaksuta, mis tuleb vastustajalt kaebaja kasuks välja mõista.

Kaebaja apellatsiooniaseme menetluskulud olid riigilõiv 15 eurot ja kulud õigusabile 3262,50 eurot ilma käibemaksuta, kokku 3277,50 eurot (III kd, tl 47–52). Riigilõivu tasumise kohta on olemas maksekorraldus. Õigusabi osutamise kohta on toimikus 24.11.2017 ja 18.12.2017 arved, kuid kuludokumente ei ole kaebaja esitanud. Kuigi alates 01.01.2018 saab menetluskulud vastaspoolelt välja mõista siis, kui on tekkinud kulude kandmise kohustus (HKMS § 109 lg 1¹), tuleb arvestada HKMS rakendussätetega. HKMS § 285 lg 1 järgi kohaldatakse enne HKMS jõustumist tehtud menetlustoimingute korral menetluskulude jaotusele ja nende väljamõistmisele seni kehtinud HKMS-s sätestatud. Ringkonnakohus leiab, et nimetatud sättest tuleb juhinduda ka 01.01.2018 jõustunud muudatuste puhul, s.o enne muudatuste jõustumist tehtud menetlustoimingutest tekkinud menetluskulude jaotusele ja nende väljamõistmisele kohaldub enne muudatuste jõustumist kehtinud HKMS redaktsioon. Enne 01.01.2018 kehtinud HKMS § 109 lg 1 kohaselt oli menetluskulude väljamõistmise eelduseks nende kantus (s.o arve tasumine). Seega saab kaebaja apellatsiooniaseme menetluskuluna vastustajalt välja mõista üksnes riigilõivu 15 eurot.

Vastustaja menetluskulud jäävad tema enda kanda (HKMS § 108 lg 1). Kaasatud haldusorganil ei ole õigust menetluskulude väljamõistmisele (HKMS § 24 lg 2 ja § 108).

(allkirjastatud digitaalselt)